

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE
FÖR UNDERVISNING, LÄRANDE OCH LEDARSKAP

MINA IDÉER ÄR ALLTID KNASIGA

Utveckling av undervisning
i förskolan med utgångspunkt
i ett Socio-Emotionellt Materiellt
Lärande (Semla).

FÖRFATTARE:

Gloria Romlin

SKOLPORTEN

LEDA & LÄRA

2/2019

SAMMANFATTNING

UNDER EN SEXVECKORSPERIOD har barns utforskande som ett lärande individuellt och i grupp, ett så kallat socio-emotionellt och materiellt lärande (Semla), introducerats som arbetssätt på en förskola i Vaxholm stad. Ämnet för projektet var ”Hur lever, bor och färdas vi om 100 år?”. Innehållet utvecklades i samarbete med barnen och pedagogerna på förskolan och det anpassades således till verksamhetens behov. Fokus under hela projektet har varit på hur vi i förskolan kan utveckla undervisningen enligt den reviderade läroplanen så att barnen lär och utvecklas på ett inspirerande, tryggt och lärorikt sätt. Resultat och lärdomar av studien visar att Semla kan vara till hjälp i att identifiera barnens individuella och kollektiva lärprocesser under ett projektarbete genom samtal och skapande. Med tydliga ramar och struktur för Semla-träffarna kan förskolans undervisning realiseras och utvecklas för att utmana barnen vidare utifrån deras egna intressen, funderingar och behov.

Gloria Romlin är förskollärare på förskola Lekhagen i Vaxholm stad
E-post: gloria.romlin@vaxholm.se

Denna artikel har den 7 december 2018 accepterats för publicering i Skolportens numrerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikeln har granskats av en forskare som ingår i Skolportens granskargrupp.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens artikelserie Leda & Lära:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING	7
Syfte	8
Frågeställning(ar)	8
TEORETISK BAKGRUND	9
METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
Kollegialt lärande och fokussamtal	11
Etiska aspekter.....	11
Genomförande	12
RESULTAT	13
Socioemotionellt lärande – “knasiga idéer” eller en tillgång till gruppen?.....	13
Samarbete	14
Metakognition	14
Lek	15
Kreativitet	15
Genus – könsskillnader i konstruktioner och dokumentation.....	16
DISKUSSION	17
Socio-Emotionellt Lärande	17
Samarbete	17
Metakognition	18
Lek 18	18
Kreativitet	18
Genus	19
ATT UTVECKLA ETT ARBETSSÄTT MED SEMLA I VARDAGEN	21
Tid för reflektion, planering och undervisning.....	21
Kvalificerade erbjudanden, väl investerad tid och utrymme.....	22
”Semla-bubblan”	22
Sammanfattning och avslutande tankar	22
REFERENSLISTA	25
BILAGA 1: SEMLA-STRUKTUR	27
Beskrivning av träffar	27
BILAGA 2: INFORMATIONSBREV	29

INLEDNING, SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

UNDERVISNING I FÖRSKOLAN är ett aktuellt ämne i förskole-Sverige, bland annat efter Skolinspektionens granskning av förskolans pedagogiska uppdrag (2016) och även vid granskningen av förskolans kvalitet och måluppfyllelse (2018). Några av slutsatserna kring förskolornas verksamhet var att förskollärares ansvar för undervisningen var otydlig, vilket påverkade kvaliteten på undervisningen och påvisade stora skillnader i den utbildning som erbjöds i de förskolor som granskades. Vidare uppstod frågan om vad som verkligen är undervisning i förskolan.

För att förändra en befintlig kultur som i många fall tenderade att ta avstånd från undervisning på grund av rädsla för en ”skolifiering” av förskolan (Skolinspektionen 2017), har undervisningsbegreppet tagit plats i den reviderade läroplanen för förskolan (SKOLFS 2018:50). Idag finns det en strävan att erbjuda en likvärdig utbildning för alla barn och att möta barnens olika behov, intressen och förkunskaper. Tanken är att undervisningen ska utgå från både planerat och spontant innehåll för att kunna möta barnen där de är i sin utveckling inklusive utnyttja vardagliga aktiviteter och rutiner.

För att utveckla undervisningen i förskolan är det nödvändigt att pröva och framförallt dokumentera olika undervisningsupplägg utifrån en vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vaxholm stad har därför valt att delta i det treåriga programmet ”Undervisning i förskolan”, arrangerat av Ifous*. Totalt

deltar tio kommuner. Deltagare i programmen har fått möjlighet att testa olika upplägg och metoder för att utveckla undervisningen i förskolan och på så sätt möta alla barn i utbildningen. Som avslutande uppgift fick deltagare välja att pröva ett nytt undervisningsupplägg eller fördjupa sig i ett tidigare undervisningsupplägg i respektive kommun.

I Vaxholm stad valde vi att pröva Palmers och Lenz Taguchis (2017; Palmer 2018) nyutvecklade arbetssätt, ett Socio-Emotionellt Materiellt Lärande (Semla). Semla är ett sätt att arbeta med utforskande lärande inom ramen för en fråga/problemställning med stöd av ett flertal teorier. Detta då författarna anser att vissa arbetssätt kan stärka särskilda värden bättre än andra, vilket i sin tur innebär att det krävs mer än en teori eller metod för att försäkra sig om att alla barn utvecklas och lär sig i enlighet med våra styrdokument Semla innebär att man använder, integrerar eller växlar mellan flera teorier och metoder för att kunna utmana och stötta varje enskilt barn inom ramen för gruppens gemensamma processer. Fokus för Semla är relationer och interaktionen mellan gruppens och varje individs utveckling och lärande (Lenz Taguchi & Palmer 2017). Motivation, uthållighet och koncentration är ledorden i arbetssättet (Palmer 2018). Under sex veckor arbetade vi med ett Semla-upplägg som bestod av åtta träffar mellan sju barn, en förskollärare och en barnskötare.

---

* Ifous står för innovation, forskning och utveckling i skola och förskola. Ifous är ett fristående forskningsinstitut som bland annat samordnar praktikinära forskning.

SYFTE

SYFTET MED STUDIEN är att undersöka vad ett arbetssätt som Socio-Emotionellt Materiellt lärande (Semla) kan göra för att utveckla undervisningen i förskolan och på så sätt stödja barns lärande och utveckling.

FRÅGESTÄLLNING(AR)

HUR KAN ETT Semla-upplägg organiseras i undervisningen? Vilka uttryck av barns lärande och utveckling blir synliga i ett projektarbete enligt Semla-upplägget?

TEORETISK BAKGRUND

LENZ TAGUCHI OCH PALMER (2017) baserar sina teoretiska antaganden om Socio-Emotionellt och Materiellt Lärande (Semla) på begreppet Socio-Emotionellt Lärande (SEL). Ett så kallat Socioemotionellt lärande definieras som "...de sociala och emotionella färdigheter elever behöver för att lyckas i skolan och livet" (Wallberg 2014, se Elias 2014 s.3). Några av dessa förmågor är till exempel att identifiera och hantera sig själv och sina känslor, kunna samarbeta och känna empati samt etablera positiva relationer med andra, fatta bra beslut och lösa problem effektivt (Elias, Zins, Weissberg, Frey, Greenberg, Haynes, Kessler, Schwab-Stone & Shriver 1997; Elias & Zins 2006; Elias, Parker, Kash, Weissberg & O'Brien 2007; Elias 2014; Edutopia 2011).

Elias hävdar att dessa färdigheter kan läras ut till elever och om dessa förmågor speglas i klassrummet så kan även det akademiska lärandet förbättras och eleverna blir mer inspirerade (Elias 2014). Elias menar vidare att en kombination av akademisk och socioemotionellt lärande borgar för en kvalitativ och effektiv utbildning både nu och i framtiden (Elias 2014).

Effective, lasting academic learning and SEL are built on caring relationships and warm but challenging classroom and school environments (Elias & Arnold 2006).

Semla bygger sedan vidare på SEL genom att inkorporera det materiella utforskandet: ett vetenskapligt grundat sätt att iscensätta ett utforskande lärande som utgår från barnens nyfikenhet, problemställningar och frågor. Lenz Taguchi och Palmer arbetade med dessa frågor under tre år genom projektet *Hjärnvägar i förskolan* med syfte att stärka förskolebarns förmågor kring uppmärksamhet, språk och kommunikation (Lenz Taguchi, Palmer & Gerholm, Stockholms universitet 2018).

Semla:s fokus är därmed relationerna och interaktionen mellan gruppens och varje individs utveckling och lärande (Lenz Taguchi, Palmer & Gerholm, 2018). Semla är ett multi-teoretiskt och multi-metodiskt arbetssätt. Det innebär att användarna av arbetssättet använder, integrerar eller växlar mellan olika teorier och metoder för att kunna stötta och utmana varje enskilt barn inom ramen för gruppens gemensamma processer (Lenz Taguchi & Palmer 2017).

Komponenterna inom Semla har som kärna en relationell etik som interagerar med övriga delar:

- ★ en övergripande problemställning
- ★ ett kollaborativt och stöttat lärande
- ★ ett socio-emotionellt lärande miljö
- ★ inkludering och delaktighet
- ★ estetiskt och multimodalt utforskande
- ★ pedagogisk dokumentation och reflektion

Lenz Taguchi och Palmer uttrycker att pedagogens roll är både ett så kallat *ekologiskt stöttande* – en miljö som understödjer utforskande, liksom ett *självstöttande* – dvs. ge möjligheten för barnen att utveckla sina egna idéer, samt ett *socialt stöttande* – att tillsammans med kamrater och vuxna lära och utvecklas. Uthållighet kan övas, enligt Palmer genom att använda barnens intresse i lärande för att motivera, träna, samt repetera med regelbundenhet, arbetssättet som ingår i undervisningen med Semla (Palmer 2018).

Vidare involverar Semla både barnens och pedagogernas dokumentationspraktiker som en del av lärandeprocesserna. Barnen dokumenterar under tiden de lär sig och barnen dokumenterar under tiden de lär sig och dem delar i projektet de intresserar sig för. Det ger utrymme för reflektion och samtal vilket medför att barnen lär sig att kommunicera om det de lärt sig. Den pedagogiska personalens

dokumentation fokuserar på de enskilda barnens lärande och grupprocesserna. Lenz Taguchi och Palmer menar att förskollärares uppgift är att ur ett individ- och grupperspektiv dokumentera och reflektera barnens estetiska och multimodala utforskande. Slutligen poängterar författarna även vikten av att notera skillnader mellan barnens kön och ål-

der samt huruvida resultaten kan vara avhängiga av förskolornas geografi och socioekonomisk påverkan på barnen i dessa förskolor (Lenz Taguchi & Palmer 2017; Palmer 2018).

Strukturen som utformade våra träffar (förhållningssätt, material, miljöer) hade sin utgångspunkt i de didaktiska frågorna som listas i tabellen nedan:

**DIDAKTISKA FRÅGOR FÖR VÅRT ARBETE MED SEMLA UNDER PROJEKTET
"HUR LEVER, BOR OCH FÄRDAS VI I VAXHOLM OM 100 ÅR?"**

VAD?	HUR?	FÖRHÅLLNINGSSÄTT
<p>Hur kan barn lösa utmaningar, gestalta och realisera sina idéer genom att föreställa sig och skapa med hjälp av olika material utifrån projekts frågeställning?</p> <p>Hur kan barn dokumentera, kommunicera och samarbeta för att synliggöra sina tankar, pröva sina idéer och genomföra planer?</p>	<p>En iordningsställd miljö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tillåtande - man kan bestämma vad materialet kan användas till. • Rikligt med utforskande material, all slags skapande material som t ex återvinningsmaterial. • Hjälpmiddel för att sammanfoga, forma, skapa. T ex lim, tejp, gem, ståltråd.. • Tillägg för rollek djur, människofigurer etc... • Material som kan tillgodose varje barns frågor • Möjlighet att kunna söka information 	<p>Inkludering och delaktighet – grupp –och individfokus samtidigt. Interagera med varje barn Ge kvalificerade erbjudanden Skapa förutsättningar för motivation, koncentration, uppmärksamhet och uthållighet (grit) Dokumentation (barn, pedagoger)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. En stöttande miljö som understödjer utforskandet och tillgodoser barnens frågor 2. Självstöttande – utveckla egna idéer 3. Uppgiftsstöttande – gemensamt problem 4. Socialt stöttande – ihop med kompisar och vuxna.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

KOLLEGIALT LÄRANDE OCH FOKUSSAMTAL

UTÖVER SJÄLVA ARBETSSÄTTET Semla har jag som förskollärare tillsammans med mitt arbetslag i så kallade fokussamtal under några av våra pedagogiska utvecklingstider (PUT) utvecklat strukturen för iscensättande och genomförandet av vårt projektarbete inom Semlas ramar. För att få till en utveckling i vår undervisning på förskolan och i arbetslaget så har vi inspirerats av aktionsforskning (Rönnerman 2000). Det innebär att kunskaper och förståelse som träder fram i projektet tillsammans i arbetslaget sker i en cyklisk process där vi observerar och utvecklar vår egen praktik.

Enligt Gannerud och Rönnerman (2006) kan aktionsforskning genomföras både med eller utan en forskare. Men betonar att forskningen ska ha sin utgångspunkt i den aktuella verksamheten för att bidra till förändringar i den. Genom återkommande tillfällen har vi pedagoger tillsammans, synliggjort de olika situationer och utmaningar vi stötte på under projektets gång (två pedagoger ansvarade för att leda träffarna med barnen som deltog i Framtidsprojektet). En kort analys, utveckling samt återkoppling av kommande träffar gjordes med samtliga pedagoger på avdelningen under vår PUT för att kunna arbeta enligt vårt uppdrag och erbjuda barnen möjligheter att utveckla sitt lärande.

För denna studie blev videoupptagningar, bilder och anteckningar från träffarna i projektarbetet, grunden för fokussamtal inom arbetslaget. Vidare tog jag minnesanteckningar från våra fokussamtal inklusive några ljudupptagningar samt reflekterande samlingar med barnen. Fördelen med detta sätt var att vi som pedagoger producerar egen kunskap istället för att konsumera den (Rönnerman 2000, 2011). En annan förmån blev att vi i praktiken styrde innehåll och utformning efter våra behov. Genom att använda Semla, ett nytt arbetsätt för alla i vår praktik, så hade alla pedagoger samma utgångsläge. Det medförde att lärandet skedde tillsammans på lika villkor.

I studien kretsade barns dokumentation kring de egna bygggena (materialval, funktioner, svårigheter att föga samma de olika delar eller hur de gick tillväga för att skapa dessa). Etiska ställningstaganden kring dokumentation introducerades för barnen i samband med uppgiften att dokumentera vid varje träff.

Mängden insamlat material i studien samt tidsbristen medförde svårigheter för dess bearbetning. Minnesanteckningar från dessa tillfällen blev grunden för analys och reflektioner i denna text.

ETISKA ASPEKTER

GENERELL INFORMATION OM projektet visades på anslagstavlan i den berörda förskoleavdelningens hall. Inför studien har skriftlig information delats ut i pappersform till samtliga pedagoger på avdelningen samt vårdnadshavarna till barnen som deltog i träffarna. Insamlade anteckningar från träffarna samt reflektioner med pedagogerna under våra fokussamtal kommer att

sparas fram tills studien är publicerad och det är endast jag som författare har tillgång till dessa. I anteckningar används endast initialer för att särskilja individ och eventuell kön. Kvarstående bild och filmmaterial som insamlats för anteckningar finns idag endast i barnens "lärlögar" i vår digitala plattform.

Vi har närmat oss materialet med det största re-

spekt och skalat av de delar vi anser kan identifiera enskilda individer. För att säkerställa Vetenskapsrådets krav på integritet och anonymitet (2017) har vi valt att inte använda oss av några namn i studien, varken äkta eller påhittade. Vi skiljer endast på om det handlar om barn eller vuxna när vi refererar till materialet i studien. Barnens kön diskuteras endast under rubriken "genus" för att kunna nyansera analysen. I mitt arbete som förskollärare har jag tystnadsplikt och har därför valt, i vissa fall att komplettera med vaga be-

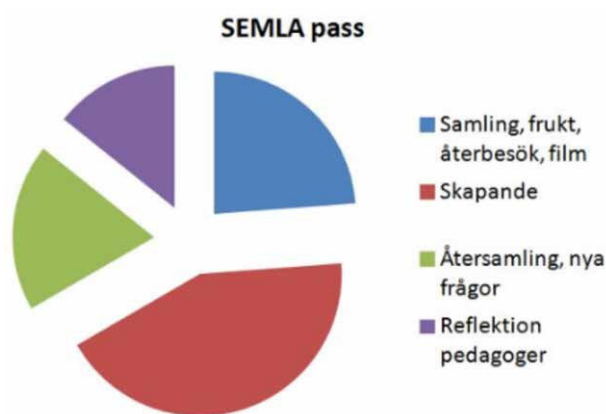
skrivningar de situationer där barnens roller i gruppen förändrats i samband med studien, både under och efter träffarna.

Anpassningar i studien gjordes så att det blev möjligt för barnen att ta en paus, eller avsluta om de kände sig klara med träffen, att förkorta slutdelen i träffen så att barnen kunde gå ut och leka eller avstå för att bidra med sina tankar under våra samtal (återsamlingar).

GENOMFÖRANDE

TOTALT VAR VI två pedagoger och sju barn som nyss nått femårsåldern (fyra pojkar och tre flickor). Vi träffades 90 minuter under åtta förmiddagar. Under dessa tillfällen samlades vi för att, tillsammans med barnen introducera Framtidsprojekt/få en återblick av tidigare träffar. Vi visade inspirationsfilmer eller bilder för att vidare utmana barnens funderingar, frågor, intresse och idéer samt att inspirera deras skapande. Barnen skissade eller byggde sedan vidare på dessa idéer med bland annat återvunnet material som fanns tillgängligt. Utställningar av barnens skapelser fixades av barnen med tyg, ljusslingor och musik inför några av träffarna. Som avslutningsaktivitet återsamlades vi för att lyfta det som var intressant, roligt eller svårt under skapande och nya funderingar som uppstod då användes till planeringen av kommande träffar. Både barn och vuxna ansvarade för att dokumentera något från tillfällena. Den struktur som dessa träffar hade, materialval och de lokala anpassningar som gjordes inför varje träff, skapades i enlighet med min tolkning av litteraturen, föreläsningar samt ett studiebesök till en av förskolorna som tidigare har arbetat med upp-lägget (Se Bilaga 1 för en utförligare beskrivning av studiebesöket).

Träffarna pågick under sex veckor (en eller två gånger per vecka beroende på utrymme i verksamheten). Tidpunkten var förmiddagar och endast barn och pedagoger som arbetade med projektet vistades i lokalerna. För att kunna dokumentera (barn och vuxna) hade vi fyra I-pads eller "minnesplattor" som vi valt att kalla dessa under träffarna. En femte I-pad användes kopplad till projektorn där vi visade olika filmer och foton.

Det återvinningsmaterial som användes för skapandet under dessa tillfällen samlades in månaden innan projektets början i samarbete med vårdnadshavare som var informerade om vårt kommande arbete med projektet (se Bilaga 2 med informationsbrevet som skickades ut till samtliga vårdnadshavare på avdelningen). Justeringar och anpassningar gjordes i samarbete med pedagogen som var med mig på träffarna samt övriga pedagoger på min avdelning. Variationer i planeringen uppstod spontant som svar på barnens önskemål att få prova på riktig elektricitet, att se om ett visst filmklipp, testa de egna byggena i vatten och fixa olika utställningar.

Etiska frågor var viktiga att synliggöra i detta projekt. Vid utläringen av minnesplattornas användning lärde barnen sig även att använda "stopp-handen" om de inte ville bli fotade eller filmade vid det tillfället, att fråga innan man fotade andra projektdeltagare, samt be om hjälp om man ville fota eller filma något/någon.

RESULTAT

DE ANTECKNINGAR SOM fördes under samlingar, åter-samlingar, korta observationer av skapandestunder, samtal mellan barnen och stödord som lyftes upp under pedagogernas utvärdering av träffarna eller i barnens dokumentation, lade grunden för analysen.

Materialet har kategoriserats till sex aspekter som vi anser är intressanta att lyftas i resultatet. Dessa är uttryck för ett socioemotionellt lärande, samarbete, metakognition, lek, kreativitet och genus.

SOCIOEMOTIONELLT LÄRANDE – “KNASIGA IDÉER” ELLER EN TILLGÅNG TILL GRUPPEN?

UNDER EN AV projektträffarna utbrast ett barn en gång *”mina idéer är alltid knasiga”*. Vi samtalade kring detta i grupp och menade att samtliga innovationer började som en *”knasig idé”* som *”poppat upp”* i ens hjärna. Det påvisades ett flertal gånger under projektets möten hur barn kunde identifiera och hantera de olika känslor som kan uppstå under arbetet, samt visade goda problemlösningsförmågor samt ett skapande av positiva relationer till varandra. Exempel på detta återfinns nedan.

Barnen arbetade koncentrerat men med en uppmärksamhet på sin omgivning. I sina interaktioner med varandra och sin omgivning anpassade de sina byggen utifrån de idéer som tillkommit under interaktionens gång. De korta stunder av frustration som uppstod (som när delar i ens bygge lossade) gav upphov till nya idéer bland barnen. Även delandet av material som fanns i små mängder (såsom ljusslingor) påvisade att barnen klarade av att fortsätta sitt bygge, trots att de inte längre hade tillgång till det material de originellt föreställt sig skulle vara en del av deras kreation.

Alla byggen som startades, färdigställdes och presenterades i form av egna utställningar som barnen fixade själva eller tillsammans med en kamrat. Presentationerna fotades eller filmades utifrån barnens önskemål. Under denna del av projektet såg vi un-

der ett flertal tillfällen hur barnen anpassade längden av presentationerna av byggen så de fick plats i vår digitala plattform. Det iaktogs även hur barnen var noggranna med att inte störa när andra barn berättade om sina byggen, både under samlingar samt när dessa berättelser filmades, samt hur de även visade en förmåga av att dela med sig – även om det innebar att ta bort ljusslingor eller andra populära byggedelar från sin egen konstruktion så att övriga i gruppen fick möjlighet att själva inkorporera dessa i sina kreationer. Slutligen visade barnen även prov på förmågan till att klara av anpassningar och regleringar genom att ta ansvar för materialet på olika sätt (att inte slösa med det, att ställa det tillbaka om det inte behövdes längre, att hålla koll på tiden och avsluta det man gjorde för tillfället och städa när *”städ-klockan”* ringde).

FRÅN “MINA IDÉER ÄR ALLTID KNASIGA!” TILL “HUR GJORDE DU?”

De idéer som uttrycktes under träffarna hördes av alla som var i rummet (byggstunder var för det mesta tysta och koncentrerade tillfällen där alla hade koll på allt samtidigt). Barnet, som i början av projektet satt själv med sina tankar och skapelser fick därmed så småningom kamrater som uppmärksammade och inspirerades av barnets kreativitet och fantasi och frå-

gade "hur gjorde du?" om de ville bygga något liknande. När barnet uppmärksammade att kamraterna inspirerades av hans idéer konstaterade barnet: "Jag inspirerade henne. Hon tyckte att min idé var supersmart!".

Vi upptäckte även att rollerna i gruppen ändrades då barnens egna idéer inspirerade andra. De barn som hade lättare att fantisera lockade till sig flera kamrater som observerade, lyssnade eller bad om hjälp för att komma vidare med egna projekt. Utanför studiens träffar märkte vi att barnet i högre grad blev bjuden till olika lekar på gården och att dess namn

inkluderades i "kompislistor" och nämndes i barnintervjuer samt utvärderingen av projektet. Det blev även mycket tydligt om ett barn inte närvarade under dessa projekträffar som följd av ledighet eller sjukdom. Barnen kunde med noggrannhet identifiera vilken kamrat som saknades och under det utvärderande stadiet av projekten lyftes den frånvarande kamratens tankar upp av andra deltagare, exempelvis genom att påpeka att den frånvarande kamraten planerat för en riktig motor i det specifika bygget.

SAMARBETE

BARNEN SKAPADE INDIVIDUELLT olika fordon och andra "uppfinningar". Mängden av dessa skapelser skilddes åt (i antal, form och egenskaper men även utifrån barnens kön –som jag kommer att beskriva i ett avsnitt senare i texten). Trots att skapandet var enskilt, såg vi många tillfällen där barnen hjälpte varandra på ett flertal sätt, bland annat genom att:

- ★ hämta och dela material åt varandra (eller berätta vart man kunde hitta det)
- ★ fråga eller visa för varandra hur de gick tillväga för att lösa problem som uppstod under byggen med olika material, sammanfoga dessa mm

- ★ lyfta fram andra barns tankar och idéer vid tillfällen när barnet var frånvarande
- ★ komma överens om att fota/filma varandra eller fixa utställningar
- ★ hjälpa till vid gemensamma och enskilda utställningar av byggen
- ★ föreslå olika sätt att turas om

Endast i vissa fall, främst gällande uppdelningen av det material som fanns i små mängder och kö till limpistolen, såg vi några svårigheter till samarbete.

METAKOGNITION

VI SÅG UNDER flera tillfällen att barnen kunde reflektera över det egna 'görandet', utforskandet och skapandet, samt lyssna och inspireras av andra kamrater.

- ★ "klurigt med kryss och lång" (reflektion kring något som var svårt under en av träffarna, om att koppla ihop lysdioder och batterier)
- ★ "att tänka" (utvärdering om vad som var roligt med träffarna)

- ★ "jag hjälpte henne!" (när ursprungliga idén om ett osynligt hus utvecklas vidare av en kamrat till ett osynligt hus som kan röra sig), två flickor upptäckte hur den enas idé (om ett genomskinligt hus) kunde utvecklas (att huset kunde gå av sig själv) "jag hjälpte henne" blev kommentaren vi hörde då.

- ★ "hon tyckte att min idé var supersmart!" (när idén om en robot inspirerar annan kamrat)

Genom att vid varje tillfälle reflektera tillsammans med barnen (både under samlingar och återsamlingar) upptäckte vi att barnen lättare kunde sätta ord på sina tankar samt fick en vilja att berätta hur de löste eventuella svårigheter och dylikt. Att orka lyssna på varandra under återsamlingen var lite svårt för barnen under de sista minuterna av samlingen.

Vi observerade även skillnader mellan det vi pedagoger, respektive det barnen ansåg som viktigt under dessa träffar: exempelvis i det som barnen ansåg som viktigt att lyfta eller samtala om samt bearbetning av dokumentationen då vissa bilder sorterades bort av barnen.

LEK

TROTS ATT TIDSSTRUKTUREN i min planering saknade utrymme för lek med de egna byggena i mer organiserade former, ser jag i min dokumentation olika stunder där leken uppstod spontant: under själva byggandet där barnen själva eller med kompiserna bredvid diskuterade och lekte med konstruktionerna som skapades, eller när vissa delar i barnens byggen behövde testas eller visas för andra. Att testandet med riktigt

vatten avböjdes vid andra tillfällen, och kvalificerade erbjudanden gjordes istället (täckten för att symbolisera vatten) startade ett långt samtal mellan två pojkar kring detaljer i täcken innan själva ”körandet med båtarna” kunde ske. Att köra båtarna efteråt blev en lek som flyttades till en fantasivärld med skratt och lite spring över ”vattnet”.

KREATIVITET

DE BYGGEN SOM skapades under träffarna var båtar, discogatulampan, robotfåglar, gitarrbilar, armatsäckslåda, grävare, linbåtsvävare, robotfågel mm. Barnen, genom att stå bakom de olika byggen och fantisera kring deras egenskaper och funktioner visar prov på kreativitet, fantasi och inte minst en positiv framtidstro och tankar om hållbarhet. Ett exempel på detta var under sista tillfällets dokumentation då ett barn beskriver två av sina byggen som drivs av ”hållbara energier” som att fordonen går på luft (förnybar energi) ”eftersom luften aldrig tar slut” eller tillgång till oändligt material, till exempel en lina som räcker till ”alla håll och kanter” (i världen).

De ”mentala byggen” som barnen fantiserat ihop skiljde sig från de faktiska konstruktionerna: vi såg en

tydlig ändring mellan barnens tankar och idéer som uttrycktes i tänkarrummet och videovisning och det som skapades i verkstan och skapandetrymmen.

En del av materialet som erbjöds till barnens skapande visade sig vara mer attraktiva än annat. Det material som vanligen finns i den dagliga verksamheten valdes bort när unika, udda och annorlunda saker ställdes fram. I slutändan kunde vissa av barnens idéer inte heller realiseras då det saknades det material deras konstruktion krävde, såsom riktiga motorer, skruvar, en större mängd ljusslingor, mobilskal samt fler batterier till lysdioderna. Barnens konstruktioner begränsades även av pedagogernas begränsade kunskap kring elektricitet.

GENUS – KÖNSSKILLNADER I KONSTRUKTIONER OCH DOKUMENTATION

ANDRA FAKTORER SOM trädde fram var *estetik vs funktionalitet* i konstruktionerna, barnens val av rum för skapande, material som valdes ut för dessa samt typ av konstruktioner som skapades varierade utifrån barnens kön under dessa träffar. Flickorna byggde exempelvis färre konstruktioner då de i regel skapade med fler detaljer. De satte också ett större värde i det estetiska; byggena skulle vara vackra och det blev därmed svårare att förklara konstruktionernas funktion. Flickorna skapade främst i förskoleavdelningens verkstad.

Pojkarna lade mycket fokus på bygget, trots påminnelser om att dokumentera sig själva eller be om hjälp med dokumentation. I slutändan var det oftast pedagogerna som fotade och filmade. Pojkarna hade många idéer och oftast skapades flera konstruktioner under ett tillfälle. Valet av material var stundvis överväldigande och två pojkar hade svårt att komma igång och fatta ett beslut kring det material som skulle användas. Bygg och lek pågick samtidigt och uppmärksamheten kring varandras konstruktioner blev påtaglig.

Även under den dokumenterade fasen av projektet återfanns tydliga skillnader utifrån barnens kön. Flickorna visade ett större intresse för att vara framför eller bakom kameran. En av flickorna var mycket bekväm med att filma både sig själv och andra samt avslutade sina filmer med ”puss och kram” eller en vinkning till kameran. Flickorna gjorde själva överenskommelser om att filma sig själva och andra. Under de gemensamma utställningarna blev flickornas fokus att göra dessa vackrare (tyg, ljus mm). Lek uppstod och flickornas röster hördes mer. Speciella tyg och ljus, överenskommelser och förhandlingar med mycket utforskande uppstod mellan barnen (längd, storlek, färg, att vika, sjunga, placera dessa på ett speciellt sätt mm).

Pojkarna visade mindre intresse för dokumentation och föredrog byggandet. Däremot kunde de vara i bakgrunden av flickornas inspelning och ”fånga

uppmärksamheten” på olika sätt. Under pojkarnas egna filmande fanns det fall där pojkar slutade prata så fort kameran var framme eller talade så tyst att det inte hördes på videon som spelades in. När vi tittade på filmer tillsammans påvisade vi detta och vi såg förändringar i de olika videorna som skapades efteråt. Tre av pojkarna bad att bli filmade av oss pedagoger när de fick uppdraget att presentera sina byggen. En av pojkarna valde att bli ostörd under den inspelningen och filmade sig själv. För tre av pojkarna krävdes tid att samla tankarna innan inspelningarna. Två av pojkarna behövde påminnas att förkorta deras budskap i filmerna så att dessa kunde laddas upp i vår digitala plattform samt att inte störa när flickorna filmade varandra.

Utifrån insamlade materialet och barnens olika positioneringar såg vi att alla barn inte kände sig bekväma med att tala framför en kamera, eller kunde beskriva vad de gjorde i ord. För andra barn blev det viktigt att ha egen tid för att filma och se materialet efteråt, medan andra behövde påminnas att dokumentera något eller få hjälp med det. Barn är olika och så blir också deras sätt att dokumentera.

ETIK, BARN OCH DOKUMENTATION

Materialet kring etik i dokumentation som visades i början av projektet för barnen verkade vara tillräckligt. Vi uppfattade att barnen hade förstått att de skulle fråga om de ville fota något/någon och be om hjälp om de ville bli filmade. Senare upptäckte vi att olika överenskommelser gjordes mellan några av barnen för att fota, filma eller intervjua varandra. Genom att dokumentera det som var intressant under träffarna fick barnen lyfta fram det de gjorde, lärde sig eller upptäckte. I slutet av projektet valde barnen materialet som skulle behållas i deras lärloggar.

DISKUSSION

ERFARENHETER MED PROJEKTARBETET var omtumlande. I studien såg vi situationer där barn lärde av och inspirerade varandra kontinuerligt.

SOCIO-EMOTIONELLT LÄRANDE

FÖR ATT ÅTERKOMMA till barnet med dess ”knasiga idéer”, kändes det oerhört viktigt att samtala kring eventuella negativa associationer kring barnens idéer. Detta gjordes med intentionen att skapa en trygg plats att vädra dessa idéer med hopp att de ska slutas ses som ”knasiga” och istället som briljanta eller innovativa. Att visa acceptans för barnens idéer och projekt utan begränsningar eller kategoriseringar kan föra projektet vidare istället för att begränsa det med föreställningar om det som kan anses ”vanligt”.

I längden kan detta hjälpa barn med eventuellt låg status i gruppen eller som tänker ”outside the box” då de kan, (om de känner sig trygga och accepterade i gruppen) våga uttrycka sina tankar och på så sätt bidra med deras olika idéer och tankar och se sig själva som en tillgång i gruppen.

Vad hade hänt med gruppens kreativitet och framför allt det enskilda barns identitetsskapande om vi accepterade kommentaren om knasiga idéer som en sanning? Det är upp till oss pedagoger som arbetar med barnen att fånga dessa stunder och genom exempelvis vägledning och samtal på så sätt erbjuda barnen förutsättningar för bildning, tänkande och kunskapsutveckling (SKOLFS 2018:50 s.6). Semla anser jag kan bli ett arbetssätt som kan hjälpa oss pedagoger att identifiera barnens såväl individuella som kollektiva processer under ett projektarbete. Barnen kan under dessa tillfällen upptäcka olika kompetenser hos varandra och bygga upp djupare relationer under utforskande av materialet samt problemlösning i deras byggen.

SAMARBETE

ENGAGEMANGET UNDER SAMLINGAR, utställningar och konstruktion av olika byggen i träffarna stämmer väl överens med Butler och Waltons påstående (2013) att förskolebarn är motiverade att engagera sig och hjälpa andra att nå sina mål men även att kollaborera med andra för att nå gemensamma mål.

Butler och Walton föreslår även att möjligheter för kollaboration kan öka barns motivation inför utmanande uppgifter.

De svårigheter som uppstod kring samarbete kan

lätt övervinnas genom att se till att det finns tillräckligt med material och verktyg till alla. Under projektets gång uppstod det under två tillfällen i våra fokussamtal en diskussion om att styra upp barnens skapande/byggen under träffarna mot ett gemensamt bygge, med syftet att ge en ”vi” känsla samt öka samarbete mellan barnen (till exempel ge uppdrag, bygga något tillsammans). Detta då utomstående kollegor tolkat barnens individuella byggen som en brist på gemenskap i projektet. Då det endast var fyra träffar kvar (av åtta) valde

vi att fortsätta som planerat. Trots att vi valde att inte styra upp byggena, fann jag under projektets gång ett flertal exempel på samarbete mellan barnen. "Samarbete" är därmed en subjektiv tolkningsfråga. Arbetet med

Framtidsprojektet anser jag har lämnat positiva spår hos samtliga barn som deltog och jag ser det en mycket bra grund att stå inför kommande tillfällen där barnen kan behöva samarbeta och lösa problem tillsammans.

METAKOGNITION

ENLIGT FÖRSKOLANS LÄROPLAN ska barnen ges förutsättningar för bildning, tänkande och kunskapsutveckling utifrån olika aspekter såsom intellektuella, språkliga, etiska, praktiska, sinnliga och estetiska (SKOLFS 2018:50 s.6). Att kunna reflektera tillsammans under samlingar/återsamlingar över det egna 'görandet', att tala om de svårigheterna som uppstod under konstruktionerna, att lära och inspireras av andra kan

hjälpa barnen att synliggöra detta för sig själva och att bli medveten om sina egna tankar.

Vårt uppdrag säger att barnen ska ges tid, rum och ro till eget skapande. De ska få möjlighet att utforska, reflektera kring och beskriva sin omvärld (SKOLFS 2018:50 s.5). Framtidsprojektets struktur kan därmed bli ett sätt att förverkliga det vi är ålagda att erbjuda varje barn i förskolan.

LEK

LEK STIMULERAR FANTASI och inlevelse och kan utmana och stimulera bland annat barnens kommunikation, samarbete och problemlösning. Leken ska ha en central plats i utbildningen enligt förskolans läroplan (SKOLFS 2018:50 s.5). De olika lekar som startades

under bygg och utställningsstunderna i våra träffar var en del av barnens skapande. Koncentration och fokus var stort då. Därför anser vi att utrymme för lek måste inkluderas under våra kommande planeringar av ett projektarbete om vi ska kunna möta vårt uppdrag.

KREATIVITET

UTBILDNINGEN I FÖRSKOLAN ska ge barnen möjlighet att kommunicera, gestalta och uppleva genom olika estetiska uttrycksformer, skapande anses både ett innehåll och metod i förskolan för att främja barnens utveckling och lärande (SKOLFS 2018:50 s.5,6). Produktion av olika byggen (mentala och fysiska) behöver stöd: i form av utrymme för att tänka, material för att genomföras och utan krav på att någon färdig produkt ska levereras. Lärandet kan inte bedömas utifrån det barnen skapar eller talar om i deras dokumentationsvideor. Det är processerna som räknas! Lärande och idéer kan uppstå även när barn inspireras,

observerar och lyssnar på varandra och hanterar de olika materialen som finns till hands.

Lenz Taguchi och Palmer (2017) menar att barnen bör ägna delar av dagen till just utforskande genom att poängtera att barnens hjärnor behöver stimuleras och utmanas med problemställningar som det inte går att hitta omedelbara och slutgiltiga lösningar på, istället för att endast erbjudas (fakta)kunskaper som redan finns. Arbetet med Semla handlar om att bibehålla barnens uppmärksamhet, motivation, koncentration, nyfikenhet samt utmana barns kreativitet och lust att lära (Lenz Taguchi & Palmer 2017).

DET INSAMLADE DATAMATERIALET är begränsat och det är svårt att dra några generella slutsatser angående de skillnader mellan barnens kön vi såg i studien då olika positioneringar under skapande och dokumentation antogs av barnen under dessa tillfällen. Att vara förtrogna med digitala verktyg, känna sig bekväma med miljön och de förväntningarna som dessa stunder krävde, att kunna uttrycka sina egna tankar och svårigheter, att hinna med samtal under samlingar, genomföra det egna skapandet och få tid över för dokumentation kan kräva mer tid att bemästra för vissa barn. Det kan också bli att skapandet var roligare än att fota/filma/samtala om det som skapades.

ETIK OCH DOKUMENTATION

En del av Semla:s dokumentationspraktik är att barnen dokumenterar det som intresserar dem och det de lär sig under tiden de deltar i träffarna. Det är för det mesta vi pedagoger som dokumenterar och vi såg detta projekt som en möjlighet för barnen att engagera sig så att de kunde bli medvetna om det egna lärandet.

Det är viktigt att barnen är förtrogna och har makten över verktygen som används för dokumentationen, det vill säga att få besluta VAD ska dokumenteras, NÄR det ska det ske och att det barnen anser är viktigt behålls. Butler och Walton (2013) påpekar att det är av stor vikt att identifiera de faktorer som kan öka förskolebarns motivation inför utmanande uppgifter. Dokumenterandet av det egna lärandet/görandet är något barnen måste uppleva många gånger för att bemästra de olika delar som ingår i den såsom:

- ★ att kunna uttrycka de egna budskapen (tankar, idéer mm) i ord
- ★ genom handling, att kunna producera/bygga/rita något som fysiskt visar det barnen tänkte på när dessa skapades
- ★ att känna sig förtrogna med tekniken som används för dokumentationen (i studiens fall fota, filma, radera mm)

Enligt förskolans läroplan ska utbildningen i förskolan ge barnen förutsättningar att utveckla adekvat digital kompetens genom att ge dem möjlighet att utveckla

en förståelse för den digitaliseringen de möter i vardagen (SKOLFS 2018:50 s.6). Läroplanen för förskolan påpekar vidare att förskolläraren ska ansvara för att *”skapa förutsättningar för barnen att utveckla sin förmåga att kommunicera, dokumentera och förmedla upplevelser, erfarenheter, idéer och tankar med hjälp av olika uttrycksformer, såväl med som utan digitala verktyg”* (ibid s.11).

Integritet och respekt är värden som kan fostras fram i förskolan och kräver ställningstagande och reflektioner hos oss pedagoger så att vi kan erbjuda de bästa förutsättningar för barnen att uppleva och erövra dessa förmågor, något vi ville. Något vi ville iscensätta under projektarbetet. Att själv dokumentera sitt eget utforskande, arbete, upptäckter och eventuella svårigheter under projektet var syftet med *”minnesplattorna”*. Roliga bilder eller *”skojbilder”* berättade vi för barnen att vi kunde göra under andra tillfällen.

Några barn visade intresse för att fota och filma sig själva och varandra. Etiska aspekter som att fråga om man får fota/filma och att lyssna på varandra visat prov på olika tillfällen där sociala förmågor kan tränas. Genom att på eget initiativ fråga en kompis att dokumentera visat prov på att barnen inte bara förstod uppgiften (att dokumentera något), utan även på egen hand ta ansvar för att det sker utan vuxnas involvering.

När materialet sorterades och raderades av barnen fick jag påminna mig själv om att inte ifrågasätta barnens beslut kring det som skulle sparas eller inte. Framförallt konfronterades jag med faktumet att det kan finnas skillnader mellan det jag som pedagog anser som viktigt och det barnen anser är intressant eller meningsfullt. Det handlar om att ge barnen makt över deras dokumentation och därför är det viktigt att deras perspektiv och beslut är framträdande där. Vissa filminspelningar som gjordes av barnen krävde att låta barnen vara ostörda. Min roll var då att underlätta för barnen att få eget utrymme.

ATT UTVECKLA ETT ARBETSSÄTT MED SEMLA I VARDAGEN

GENOM KUNSKAPER FRÅN Ifous-projektet och Semla, har vi kunnat nagelfara undervisningen och det vi gör på förskolan. Dessa ”utifrånperspektiv” har gjort att jag och mina kollegor blivit mer medvetna om vår egen praktik vilket lett till att vi har kunnat möta utmaningar och frågor samt genomföra förändringar på ett reflekterat sätt.

Det är självklart svårt att förbli opartiskt när man

bedömer sin egen verksamhet och arbetslag, mina tolkningar kan färgas av att gruppen som deltar i studien är van med mig och vice versa. En mycket positiv del av att studera den egna praktiken är att spår från studien lättare kommer att identifieras även efter att projektet är slut och det blir lättare att lyfta dessa och utmana barnen vidare.

TID FÖR REFLEKTION, PLANERING OCH UNDERVISNING

NÅGOT SOM FRAMKOM i studien var svårigheten att hitta tid för bearbetning och förvaring av materialet tillsammans med barnen. Tanken kring projektet var att skapa något organiskt som följde barnen i nuet och inte en tidtabell att följa till hundra procent. Materialet växte och det blev en stressfaktor att hinna med, något som kan lätt åtgärdas genom att minska storleken av insamlat material eller förenkla dokumentationen. Ett annat sätt kan vara att minska tiden för skapande och istället ge mer tid åt bearbetning. Jag ansåg dock att barnens upplevelser med varandra och materialet i grupp och samspel borde ha framträdande platser. Varje träff planerades noggrant utifrån observationer. Tiden för bearbetning av anteckningar samt material inför de kommande passen gjordes under min fritid. Att hitta tid att göra det under arbetstid behöver prioriteras om vi beslutar att arbeta vidare med Framtidsprojektet.

Att leta efter material till träffarna var tidskrävande men avgörande för utvecklingen av projektet samt re-

sultatet. Att ha tillgång till digitala verktyg i vardagen var en stor bonus till vår undervisning. Semla upp- lägget kan hjälpa oss att hitta framgångsrika strukturer där varje individ enskild och som grupp få synas. Pedagogernas krav på undervisning samt utvärdering i Semla (som är nödvändiga för att hålla projektet levande samt bibehålla barns uppmärksamhet och fokus) kan bli ett sätt att uppfylla kraven för det systematiska kvalitetsarbete som vi är ålagda att genomföra i förskolan. Semla kräver planering, en stor nyfikenhet, att lämna prestige åt sidan och vara villig att lära. Barnens idéer och behov kan även ställa krav på pedagogen att gå utanför sin egen komfortzon, att vara bekväm i rollen när man inte kan själv och att vara en förebild i kontinuerligt lärande. Hög simultankapacitet är ett måste och att känna sig bekväm i de roller som ingår i träffarna. I dessa sammanhang kan lärares olika kunskaper och färdigheter vara till stor hjälp (till exempel inom elektricitet för att kunna erbjuda barnen ”riktiga motorer”).

Det är även nödvändigt att ha kompetensen för att kunna stödja barnens processer under deras arbete med de olika materialen som erbjuds och räkna med de ekonomiska förutsättningar för att införskaffa det som behövs med kort varsel. Även den mest noggranna planering måste ha utrymme för flexibilitet för att kunna följa barnens olika idéer och spår.

Jag befann mig ofta mellan hopp och förtvivlan

(på grund av barnens otroliga motivation och engagemang å ena sidan och tidsbristen å den andra). Med en tydligare struktur (för insamlande/bearbetning av dokumentation samt ett lugnare tempo för träffarna) är jag säker på att balans kan uppstå, samt att min roll som ”Semla-lärare” lätt kan inkorporeras till vår verksamhet tillsammans med de andra undervisningsverktygen som vi tidigare testat under Ifousprojektet.

KVALIFICERADE ERBJUDANDEN, VÄL INVESTERAD TID OCH UTRYMME

VID OLIKA TILLFÄLLEN upptäcktes det att barnen behövde stöd av olika slag: närhet, acceptans, utmaning, stöd och samtal för att kunna hitta rätt material, behålla fokus med de olika byggen som skapas, hjälpa dem att komma på något att bygga, ge utrymme så att alla barns röster hörs mm. Var och en av dessa er-

bjudanden speglades i barnens skapande och engagemang. Relationerna till varje barn fördjupades och pedagogen kunde lättare upptäcka vilka insatser som behövdes för att utmana varje individ, samtidigt som det enskilda barnets utveckling och lärande synliggörs.

”SEMILA-BUBBLAN”

VÅRA TRÄFFAR BILDADE en ”Semla-bubbla” som lätt sprack om barn kom lite senare, eller när andra barn och vuxna kom in i rummet (även under korta stunder). Hur skulle det gå om vi arbetade i Semla-form i vardagen? Skulle Semla-bubblan uppstå? Behöver

vi bubblan för att behålla uppmärksamhet och närhet till varandra? Vår bubbla stängde in oss i projektet och gjorde det osynligt för övriga barn och pedagoger som inte deltog i projektet. Skulle ett vardagligt Semla-arbete inkludera fler anpassningar?

SAMMANFATTNING OCH AVSLUTANDE TANKAR

SEL OCH SEMLA kan erbjuda möjligheter att stödja förskolans uppdrag och läroplan genom att uppmuntra och skapa förutsättningar för att barnen ska kunna utveckla sin identitet, självständighet, nyfikenhet, kreativitet och lust att leka och lära. Semla kräver struktur och tid för materialinsamling, reflektioner och bearbetning av materialet. Förändringar i vardagen måste genomföras och nya sätt att strukturera tiden utvecklas. Alla inblandade pedagoger måste vara och

känna sig bekväma i det som ingår i Semla. Jag tror att genom att öka frekvensen av träffar, förfina detaljer och göra dessa stunder en del av vardagen i stället för som ”happenings” kan det ge spridning till resten av gruppen. Det behövs mer tid att åtgärda, uppdatera och leka med de olika konstruktioner som skapas.

Detta projekt skapade ett flertal frågor som med enkelhet skulle kunna utgöra grunden för en ny artikel. Bland dessa finns frågan om Semla endast bör

användas som en ”skollektion”, snarare än att inkorporeras i den dagliga verksamheten, samt huruvida man kan fortsätta det etablerade skapandet, lekandet och byggandet utanför projektets träffar. Vidare vore det intressant att se om det är möjligt att behålla samma fokus under Semla-träffarna, trots att utomstående pedagoger och barn vistas i rummet. Detta då det inte alltid är ett alternativ att reservera ett helt

rum för endast sju barn. Det vore därmed av intresse att undersöka både barnens reaktioner till detta, men även pedagogernas, då de eventuellt skulle riskera att ryckas ut ur ”projektbubblan” om utomstående barn var i behov av hjälp. En av de främsta kvarstående frågorna är dock hur vi skulle förhålla oss till om ett barn inte ville delta under dessa träffar, vid fortsättandet av Framtidsprojektet.

REFERENSLISTA

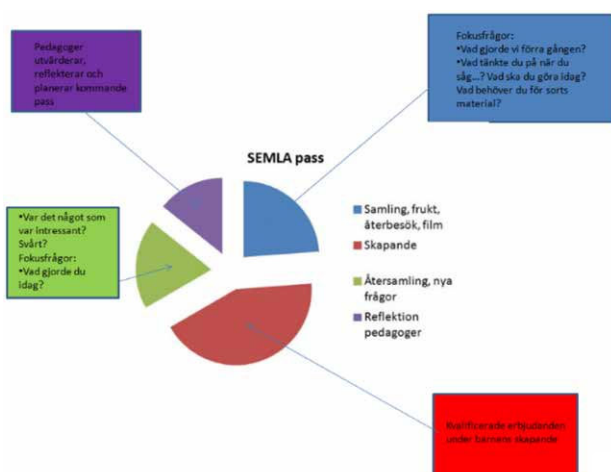
- ★ Butler, L. P. & Walton, G. M. (2013). The opportunity to collaborate increases preschooler's motivation for challenging tasks. I *Journal of Experimental Child Psychology* 116 (2013)
https://www.eva.mpg.de/documents/Elsevier/Butler_Opportunity_JExpChildPsych_2013_1878220.pdf
- ★ Edutopia (2011). *Social and Emotional Learning: A Short History*.
<https://www.edutopia.org/social-emotional-learning-history> (2018-10-03).
- ★ Edutopia (2008). *Emotion in education: an interview with Maurice Elias*.
<https://www.edutopia.org/video/emotion-education-interview-maurice-elias> (2018-10-17).
- ★ Elias, M. J. & Zins, J. E. (2006). Social and Emotional Learning. I Bear, G. G. & Minke, K. M. (Eds.). *Children's needs III: Development, prevention, and intervention*. Washington D.C., US: National Association of School Psychologists. https://www.wtc.ie/images/pdf/Emotional_Intelligence/eq14.pdf
- ★ Elias, M. J. & Arnold, H. (red). (2006). *The Educator's Guide to Emotional Intelligence and Academic Achievement*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press, www.corwinpress.com. http://www.ekero.se/Global/Uppleva_och_gora/Ung_i_Ekero/Elias,%20The%20connection%20between%20academic%20and%20social%20emotional%20learning.pdf
- ★ Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., Kessler, R., Schwab-Stone, M. E., & Shriver, T. P. (1997). *Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
<https://www.pausd.org/sites/default/files/promoting%20social%20and%20emotional%20learning.pdf>
- ★ Elias, M. J., Parker, S. J., Kash, V. M., Weissberg, R. P. & O'Brien U. (2007). Social and Emotional Learning, Moral Education, and Character Education: A Comparative Analysis and a View Toward Convergence. I Nucci, L., Narvaez, D., & Krettenauer T. (red.) *Handbook of Moral and Character Education*. RT59607_C013.indd 2007 <https://www3.nd.edu/~dnarvaez/documents/Elias.pdf>
- ★ Elias, M. J. (2003). *Akademiskt och socio-emotionellt lärande*. International Academy of Education, Educational Practices series – #11. <http://www.ibe.unesco.org/en/document/academic-and-social-emotional-learning-educational-practices-11>
- ★ Gannerud, E., & Rönnerman, K. (2006). *Innehåll och innebörd I lärares arbete I förskola och skola. En fallstudie ur ett genusperspektiv*. Gothenburg Studies in Educational Sciences, 246. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- ★ Lenz Taguchi, H. & Palmer, A. (2017) Dokumentation för lärande. SEMLA: Socioemotionellt och materiellt lärande i förskolan. I Lindgren, A., Pramling, N. & Säljö, R. (red.) *Förskolan och barns utveckling*. Malmö: Gleerups.

- ★ Lenz Taguchi H., Gerholm T. & Palmer A. *Stockholms universitet, projekt Hjärnvägar i förskolan*
<https://www.buv.su.se/hjarnvagor/om-projektet/hj%C3%A4rnv%C3%A4gar-i-f%C3%B6rskolan-1.271010>
- ★ Palmer A. (2018). *SEMLA Socio Emotionellt och Materiellt Lärande* (föreläsning Vaxholm 310818)
- ★ Palmer A. & Lenz Taguchi H. (2016). *Inspirationsbok SEMLA Socio-emotionellt materiellt lärande. En pedagogisk metod för lärande och utveckling i förskolan som genomförs i projektet "Hjärnvägar i förskolan"*. (häfte)
- ★ Rönnerman K. (2000). *Att växa som pedagog. Utvärdering av ett aktionsforskningsprojekt i förskolan*. (IPD-rapporter Nr 2000:23). Göteborg: Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik och didaktik.
- ★ Rönnerman K. (2011). Aktionsforskning – kunskapsproduktion i praktiken. I *Forskning om undervisning och lärande*, 2011, nr 5.
- ★ Skolinspektionen. (2018). *Förskolans kvalitet och måluppfyllelse – ett treårigt regeringsuppdrag att granska förskolan, slutrapport* <https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/regeringsrapporter/redovisningar-regeringsuppdrag/2018/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse/forskolans-kvalitet-och-maluppfyllelse-slutrapport-feb-2018.pdf> (2018-10-22)
- ★ *Skolinspektionen (om skolifiering)*. (2017). <https://www.skolinspektionen.se/sv/Nyheter---samlade/gd-kronikan/undervisning-i-forskolan-behover-klargoras/> (2018-11-01)
- ★ SKOLFS 2018:50. *Förordning om läroplan för förskolan*. Stockholm: Skolverket.
- ★ Skolverket (2015). *Att utmana och stimulera barns utveckling och lärande i förskolan En observationsstudie i fem förskolor rapport 428* https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf3519.pdf%3Fk%3D3519 (2018-10-22)
- ★ Skolverket (2018). *Forskningsbaserat arbetssätt i undervisningen*. <https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskningsbaserat-arbetssatt/forskningsbaserat-arbetssatt-i-undervisningen> (2018-10-07)
- ★ Vetenskapsrådet. (2017). *God forskningssed*. VR1708 ISBN 978-91-7307-352-3 https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf (2018-09-27)

BILAGA 1: SEMLA-STRUKTUR

BESKRIVNING AV TRÄFFAR

I figuren beskrivs i enkla drag de olika moment som ingick i träffarna med barnen:

Undervisning i Semla är, enligt Palmer ett sätt att stötta barnens lärande och utveckling på ett lekfullt och omsorgsfullt sätt med hjälp av fysiska miljöer som kan väcka barnens uppmärksamhet och lust att lära. Att lyssna, se och intressera sig för det som upptar barnets uppmärksamhet och se till att det som barnet visar glädje inför förstärks i verksamheten. Att stötta såväl individerna som gruppens lärande. Att på olika sätt stärka barns uppmärksamhet, koncentration och uthållighet och möjliggöra för barnets idéer att utvecklas. Att som pedagog läsa på och tillföra nya begrepp, material och idéer och komma med kvalificerade erbjudanden. I undervisningen ingår även att dokumentera och använda sin egen och barnens dokumentation för att diskutera vad som har hänt, vad barnen lärt sig och vad som kan göras härnäst (Palmer 2018).

VAD GJORDE VI?

Innan träffarna hade vi utelek (efter träff tre märkte vi under återsamlingen att barnen längtade ut till gården i det fina vädret, så vi införde en lekstund innan träffen som en del av våra rutiner). Tydlig utformning från pass till pass underlättade för barnen så att de lätt kunde känna igen sig och de förväntningar vi som pedagoger hade under tiden vi arbetade tillsammans.

SAMLING, FRUKT, ÅTERBESÖK (CA. 20-25 MINUTER)

Vi startade våra träffar med en samling med frukt där vi (under första träffen) introducerade projektet, visade bilder för att synliggöra olika etiska aspekter kring dokumentation (av det egna eller andras arbeten och tankar), vi samtalade med varje barn kring tidigare tillfällen med fokusfrågan: *Vad gjorde vi förra gången?*

Återbesök av tidigare material (bilder, filmvisning eller utställningar som barnen fixade inför träffen) pågick i samband med samtal. Samtalen kunde handla om barnens tidigare arbeten eller kommentarer och idéer barnen gav uttryck för under återsamlingarna. Filmmaterialet som visades under träffarna var Youtubes "The world 2050", Göteborgs linbana, tecknade filmer med fordon och husutveckling, bilder från genomskinliga hus som vi hittade på nätet. Några av dessa filmer visades flera gånger under projektets gång på barnens begäran eftersom barnen hade många tankar kring detaljer i dessa, eller ville fotografera något därifrån. Fokusfrågor vi hade efter att vi tittade på ovannämnd materialet var: *Vad tänkte du på när du såg videon? Vad ska du göra idag? Vad behöver du för sorts material? Vill du skissa först, eller börja bygga direkt?*

SKAPANDE (CA. 45 MIN)

Skiss/bygg, dokumentation, lek och samtal pågick då. Tempot och krav på att hantera flera bollar i luften blev påtagligt här för oss pedagoger eftersom kvalificerade erbjudanden gavs till samtliga barn i samband med annan stöttning och dokumentation (anteckningar, foto, film). Städning inför återsamling genomfördes också tillsammans med barnen.

ÅTERSAMLING (CA. 15 MIN)

Återsamling var för det mesta stunderna där barnenskoncentration minskade. Vi hade fokusfrågorna: *Vad gjorde vi idag? Var det något som var svårt?* Det var i just den här del av passet som ett eller flera barn kunde säga att de inte ville säga något (precis som i början gick vi en runda så att alla barnens röster och tankar kunde lyftas). Vi märkte eller hörde att barnen ville ut och leka och anpassade vi oss efter detta.

“MIKROREFLEKTION” (CA. 5-25 MIN)

Innan vi återgick till “vår vanliga verksamhet” hade vi pedagoger som var med i träffen en kort stund för reflektion (5-10 min) utifrån frågorna: *Vad såg vi idag? Hur går vi vidare?* Följd av min egen reflektion (ca. 10-15 min). Dessa reflektioner användes inför planeringen av kommande pass samt fokussamtalen med resten av arbetslaget.

Varje träff gav oss möjlighet att följa upp barnen individuellt och i grupp med hjälp av bilder och anteckningar som gjordes under tiden. Kanske inte på den nivå vi hade önskat oss till följd av tidsbristen och mängden material som dokumenterades.

Med hjälp av reflektionstillfällen med mina kollegor utvecklades vårt projektarbete med Semla upplägget för att kunna tillmötesgå barnens funderingar, behov och framförallt driva arbetet framåt.

OM FRAMTIDEN OCH INNEHÅLLET I FILMERNASOM VISADES UNDER TRÄFFARNA

Att kunna förklara projektets begrepp: *framtiden* visade sig vara en komplex fråga som kunde tacklas på olika sätt:

Filmen om Göteborgs linbaneprojekt blev startpunkten för Stockholm universitets framtidsprojekt med Semla. Konstruktioner, samtal och matematiskt lärande och utveckling av deras projekt hade en stor koppling till linbanor. Introduktionsfilmen anser jag spelar en stor roll för hur arbetet kan utkristalliseras i praktiken. För studien valde vi att visa en ”futuristisk bild” som speglade olika moment i vardagen (jobb, fritid, familj mm) i förhoppningen att barnen själva kunde välja ett område som de fann intressanta att tänka och bygga kring. På barnens begäran visades “The world 2050” (Film 1, som jag kallar den) flera gånger under våra träffar (barnen kallar den “Filmen om 100 år”).

Barns inflytande och intressen blev fokus i vår tolkning av Semla-upplägget. Som introduktion till projektet ville vi visa flera aspekter av livet ”i framtiden” istället för endast transport/linbana som användes i Lenz Taguchi och Palmers forskningsprojekt. Vår tanke var då att barnen själva kunde besluta projektets inriktning utifrån egna intressen.

Flera av barn i gruppen var intresserade av transportmedel, varför båtar och båtar blev det första uttryck för skapandet. Vid två tillfällen visade vi även filmer som visade hur det var förr, för att kunna erbjuda konkreta exempel för hur olika fordon och hus utvecklats genom tiden. Vi blev oroliga över ordet ”framtid” hade gått hem hos barnen. Vi anpassade oss och gick “tillbaka i tiden”, till fordonsutveckling för att kunna förstå i ett mer linjärperspektiv hur fordon hade förändrats genom tiden. Begreppet framtid kan bli svårt att förklara för barnen och krävde i vissa fall att vi gick “tillbaka i tiden” och visade hur det var förr. Detta för att bättre förstå att vi idag, befinner oss längre fram i tiden än igår.

Att samtala om det som ännu inte existerar, att fantisera om hur det kan bli om hundra år kändes en gång lite för långt när en flicka reflekterade över linbanan i Göteborg som blir färdig om fyra år. Enligt henne (som är fem år idag) var fyra år lång tid. Jag reflekterar över att hon själv var fyra för inte alltför lång tid sedan, det är ett helt liv för henne!

BILAGA 2: INFORMATIONSBREV

Utbildningsförvaltningen
Förskolan ...
Avdelning ....

Hej vårdnadshavare på .....!

Som vi informerat er vårdnadshavare tidigare så har vår förskola deltagit i ett treårigt forskningsprojekt om undervisning i förskolan kallat Undif, en del av (kommunens namn) utvecklingsarbete i förskolan. I Arbetet börjar gå mot sitt slut och inför den avslutande terminen kommer vi deltagare att göra en studie i vår egen praktik kopplat till det vi lärt oss. Tillsammans med (avdelningen) vill jag bidra med några insikter och reflektioner över vårt arbete i förskolan.

Jag har valt att följa ett nytt arbetssätt i förskolan vid namn Semla som vi på (avdelningen) ska pröva under veckorna 18-23. Projektet heter "Hur vi lever, bor och färdas om 100 år". Semla står för *Socio-Emotionellt och Materiellt utforskande Lärande*. Det är forskarna Anna Palmer och Hillevi Lenz Taguchi vid Stockholms universitet som står bakom detta arbetssätt och de betonar vikten av att barnen ska få använda många sinnen, känslor och praktiskt material i sitt lärande.

I denna studie kommer jag att följa barnens lärande och interaktion mot det gemensamma målet: "(kommunens namn) om 100 år". Jag kommer att observera barnen och pedagogerna och fokus är att fånga uttryck för samarbete, samspel och problem-

lösning. Jag kommer också att följa pedagogernas arbete och deras interaktion med barnen. Barnen och pedagogerna kommer att aidentifieras helt och inte beskrivas eller nämnas vid namn i artikeln.

Studien som har sin grund i aktionsforskning kommer att genomföras genom video- och/eller ljudupptagning, anteckningar, samt frågor till barnen under aktiviteterna och intervjuer med personalen i förskolan. Det är jag som genomför datainsamlingen i förskolan. Materialet kommer att behandlas konfidentiellt och förvaras på Vaxholm stads plattform Unikum/Office 365 som är tillgänglig endast för mig och pedagogerna på avdelningen för bearbetning och analys. Resultatet kommer sedan att sammanställas i en artikel som barnen och ni vårdnadshavare får ta del av.

En viktig del med denna studie är att vi, personalen tillsammans på (avdelningen), vidareutvecklar förskolans praktik genom att kritiskt reflektera och analysera det insamlade materialet för att få syn på vår pedagogiska och didaktiska kunskap och görande för att kunna förändra och förbättra den.

Om du har några frågor angående detta projekt eller vill veta mer, hör gärna av dig till mig:

Vänliga hälsningar
Gloria Romlin, förskollärare
på (avdelningen), telefon:

The background is a light teal color with a pattern of white line-art icons. These icons include a pencil holder with pens, a book, a lightbulb, a pair of glasses, a globe, a soccer ball, a notebook, a pushpin, a paperclip, a musical note, a beaker, a leaf, a magnifying glass, a microscope, a backpack, a briefcase, a globe, a soccer ball, a notebook, a pushpin, a paperclip, a musical note, a beaker, a leaf, a magnifying glass, a microscope, a backpack, and a briefcase.

SKOLPORTEN